

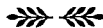
sítják valamennyi tanuló aktivitását, szokatlan tartalmukkal teljesen lekötik a figyelmet. A szórakoztató elemek leggyakrabban és leghatékonyabban az ismeretek gyakorlásánál, a jártasságok és készségek kialakításánál alkalmazhatók. A szerző beszámol arról, hogy a szórakoztató anyag helyes felhasználásával hogyan sikerült felkeltenie az érdeklődést az orosz nyelv iránt.

ANDRONOV, I.—KOLJAGIN, Ju.: *MOZGALOM A MATEMATIKAOKTATÁS KORSZERŰSÍTÉSÉRE*. = Narodnoe Obrazovanie, 1967. No 2. 86—87. p.

Törés mutatkozik az elemi és a középiskolai matematikatanítás tartalma, módszerei között. A hagyományos módszerek elidegenítik a tanulókat a matematikától, ami azt a látszatot kelti, mintha a legtöbb tanuló matematikailag tehetségtelen lenne. A tanulók nem kapnak igazi matematikai kultúrát, nem fejlődik ki matematikai gondolkodásuk. Ezen csak úgy lehet segíteni, ha új alapokra helyezzzük a matematikatanítást. Világszerte új módszerek kidolgozásával kísérleteznek. Piaget és követői tisztázták a matematikaoktatásnak a matematikai gondolkodás fejlődésében betöltött szerepét, analógiákat állapítottak meg a matematikai struktúrák és a gondolkodás-struktúrák között. Kimutatták, hogy az alsó tagozatos tanulók is képesek — absztrakt matematikai gondolkodásra. A matematikatanítás minden osztályban maradjon egy-egy, az anyag tárgyalásánál mindig a matematikai szituációkat vegyük kiindulópontul. Alapelveként tartsuk szem előtt az aktív oktatást, jobban vegyük figyelembe az alsó tagozatos tanulók életkori sajátosságait, nagyobb rendszerességgel nyújtsunk nekik számtani alapismereteket. A szerző kísérleti tapasztalatai alapján kifejti, hogy hogyan osztható el egyenletesebben az I—VI. osztály anyaga, hogyan kell tartalmilag felépíteni a IV—VI. osztály anyagát, ami megköveteli az előző osztályok anyagának teljes rekonstrukcióját is. Véleménye szerint a pedagógusokat átfogóbban kellene megismertetni a matematikaoktatási kísérletekkel.

A fordításokat a budapesti pedagógusok személyesen, a vidékiek pedig könyvtári kölcsönzés formájában igényelhetik az Országos Pedagógiai Könyvtártól. (Budapest, V., Honvéd u. 19.)

Miklósvári Sándor

SZEMLE

Munkavédelmi ismeretek korszerű összefoglalása

Dr. Hertelendy Magdolna—Dr. Hencz Aurél—Dr. Zalányi Sámuel: A dolgozó ember védelme Magyarországon. Irodalmi áttekintés és bibliográfia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1967. 546 o.

A tudományok és a technika jelenlegi fejlődési szintje több tudományterület komplex ötvöződésében nyilvánul meg. Ilyen sajátos terület a munkavédelem is. A természet- és társadalomtudományok széles skáláját öleli fel mind az orvostudomány, pszichológia, fiziológia, szervezés- és vezetéstudomány, mind a szociológia, jogi- és könyvtárosi ismeretek, pedagógia, munkaesztétika, stb. terén. Az írói kollektívának szakemberei körültekintéssel és sikeresen oldották meg az összeállítás, elemzés és válogatás sokrétű problémáját. Az ismeretek mai szerteágazó jellege alig teszi lehetővé a gyakorlati szakember, vagy a tudományos kutató számára, hogy hosszas könyvtári előmunkálatok nélkül sikeresen foglalkozzék egy-egy részterülettel. A munka számos értéke mellett ez az eligazítás a könyv szembetűnő érdeme. Valóban érvényes igazság e téren is: Qui bene distinguit, bene docebit.

A könyv három fő részből áll: Az első részben irodalmi áttekintést nyújtanak öt fejezet keretén belül a munka társadalmi szerepéről, a munkavégzés körülményeiről, számbaveszik a magyar munkaegészségügy és munkavédelem kialakulását, valamint az e téren végzett tudományos kutatómunkát, és az egészségvédelmi szemlélet fejlődési menetét. A második részben összefoglalják az 1945—1965-ig terjedő időszak munkavédelmi és munkaegészségügyi bibliográfiáját. Ez a több mint 8000 adat mintegy 30 ezer bibliográfiai egység gondosan mérlegelt rendezése alapján kapott helyet az összeállításban. Úgyes kézzel biztosították a szakszerű elrendezést és a könnyű áttekinthetőséget. Az átfogó és több tárgykört érintő bibliográfiák, jegyzékek és összefoglaló munkák, történeti áttekintés és jogszabályok mellett a hazai és nemzetközi koordinációt szolgáló intézetek, szervezeti és jogi kérdések gazdag tárházát találjuk meg a műben.

Az üzemhigiéniá, a társadalmi szervek feladatkörét taglaló irodalmi áttekintés mellett a munkakörülmények és védőfelszerelés, statisztika is méltó helyet kapott a bibliográfiában.

Külön kiemeljük a könyv pszichológiai és pedagógiai vonatkozású anyagának újszerű-

ségét és jelentőségét. Az iskolaegészségügy, mentálhigiéne, az oktató-nevelő és felvilágosító munka sajátosan új pedagógiai és munkalélektani feladatokat ró a korszerű iskolai munkára. Ma már világszerte és hazánkban is egyre inkább előtérbe kerülnek az iskolai egészségvédelem és mentálhigiéne kérdései. Az iskolareform egyik alapvető célkitűzésének megvalósulása ezen a téren sokkal több ismeretet és elmélyülést kíván meg a gyakorló pedagógusoktól is. Mind ez ideig azonban sem az iskolaorvosoknak, sem a gyakorló pedagógusoknak nem állott rendelkezésre a tanulmányozáshoz szükséges szakirodalom összeállítása. A munkát megelőző előtanulmányok már korábban is kiérdemelték pályamunka formájában az illetékes szervek elismerését. Biztosak vagyunk benne, hogy a mű jelenlegi formájában az orvosok, jogászok, könyvtárosok mellett a pedagógusok körében is népszerű lesz. A könyv a pályaválasztás, az oktató-nevelő munkát biztosító egészséges életforma, az iskolai egészségügyi felvilágosítás aktuális kérdéseit is felöleli. Szól a munkaterület pszichológiai feltételeiről, az osztályterem megvilágításáról éppúgy, mint az iskolán kívüli élet higiéniájáról, az ifjúságvédelem kérdéseiről, vagy a politechnikai oktatás higiéniés vonatkozásairól, az iskolaérettség bonyolult problémakijáról.

E rövid ismertetésnek csupán az a célja, hogy felhívja a pedagógusok figyelmét ezen — túlzás nélkül mondható — hézagpótló munkára, melynek tanulmányozása jelentős mértékben segíti többek között az iskolai munkát és a pszichológiai — pedagógiai kutatásokat is. Minthogy a könyv tágabb értelemben véve az emberrel foglalkozik, „a dolgozó ember védelmét” szolgálja, könyvtárak és intézmények nem nélkülözhetik. A gondos kiállítás méltó keretet ad a munkának.

Dr. Geréb György

RUZSA IMRE: A matematika néhány filozófiai problémájáról.

*Ruzsa Imre—Urbán János:
Matematikai logika.*

Tankönyvkiadó, Budapest, 1966. 528 lap.

Világnézeti nevelésünk természettudományos alapjai sorozat IV. kötet.

A matematika diadalmas fejlődésének körét éljük. Matematikával, matematikai módszerekkel találkozunk olyan tudományokban is, amelyekkel kapcsolatban régebben a matematikát említeni sem volt „illő”, mint pl. a lélektan, a pedagógia, a nyelvészet, stb. Amikor ma ilyen széles körben nyílik alkalmazása a matematika különböző ágainak, s amikor a közvéleményben „a kétszer kettő

mindig négy” alapon vett csalhatatlansága él, akkor a szűkebb értelemben vett matematikusokon kívül kevesen gondolnak arra, hogy a matematika fejlődése milyen kanyargós utakon vezet és története során hányszor került „válságos” helyzetbe. Elegendő, ha példaként megemlítjük az összemérhetetlen szakaszok problémáját az ókorban, az infinitézimálisok kérdését a XIX. században. Nem köztudott az sem, hogy a halmazelméleti anatómiák feltárása a századfordulón is alapjaiban rendítette meg a matematikát. Azt is láthatjuk ugyanakkor a matematika fejlődése során, hogy egy-egy ilyen „válság” csak időlegesen megtorpanással jár, majd az előző ismeretek értékelése, szigorúbb elemzése után új eredmények születnek, amelyek feloldják a válságot. Minden ilyen válságos helyzet filozófiai problémákat is vet fel és filozófiai állásfoglalást is követel.

A jelen könyv első részének célja éppen az, hogy a matematika belső fejlődését is feltárva, végigvezesse az olvasót azokon a filozófiai problémákon, amelyekkel a matematika néhány diszciplinájának kapcsán találkozunk. A könyv ismerteti Platón, Arisztotelész, Leibniz, Kant, Hegel nézeteit a matematikáról, majd kifejti Marx és Engels alapján a dialektikus materializmus álláspontját a matematika mibenlétéről.

Az aritmetika, az analízis és a geometria filozófiai problémái alkotják az első rész gerincét. A számfogalom pontos matematikai tárgyalása és bővítése mellett tér ki a szerző teknős, Sztadion, repülő nyíl), amelyeknek filozófiai magyarázatát is adja. Bemutatja, hogy a távolság és az időtartam atomos felfogása is ellentmondásos. Ezt az ellentmondást a tér és idő folytonossága szünteti meg. Így szükségképpen eljutunk a valós számok fogalmához.

„A végtelen a matematikában” című fejezetek közül az első az analízis elemeivel, a végtelen sorozatokkal és sorokkal, a függvények folytonosságával, az infinitézimális kalkulus paradoxonjával és szabatos megalapozásával foglalkozik. A másodikban pedig a végtelen halmazokról, azok egyszerű tulajdonságairól, a halmazelméleti anatómiákról és a halmazelmélet axiomatikuss felépítéséről van szó. Ismerteti a szerző P. Cohen 1963-ban nyert eredményét a kontinuumhipotézissel kapcsolatban.

„A tér és a geometria” című fejezet foglalkozik a nem-euklideszi geometriákkal és ennek kapcsán cáfolja Kant filozófiai nézetét a térről.

Az első rész utolsó fejezeteként igen jó és tömör áttekintését és bírálatát adja a szerző Zénón aporiáira (dichotómia, Akhillesz és a mai matematika három fő idealista irány-

zatának: a logicizmusnak, az intuicionizmusnak, és a formalizmusnak.

A könyv második része a matematikai logikát tárgyalja, tankönyvszerűen feldolgozva az ítéletkalkulust és a logikai függvénykalkulust. Ezek részletes feldolgozása lehetővé teszi a matematikai logika olyan mély eredményeinek az ismertetését is, mint a Gödel-féle teljességi tétel, Löwenheim—Skolem tétele és az eldöntés-probléma. Az utóbbit a következőképpen fogalmazhatjuk meg: Megadandó egy olyan eljárás, amellyel tetszőleges függvénykalkulusbeli formuláról el tudjuk dönteni, hogy azonosan igaz-e, vagy sem. Church amerikai matematikus 1936-ban bebizonyította, hogy ez a probléma eddigi matematikai ismereteinkkel megoldhatatlan.

Az utolsó fejezet, a bizonyításelmélet legfontosabb eredményeit ismerteti, amelynek feladata egy axiómarendszer ellentmondástalanságának, függetlenségének és kategoricitásának vizsgálata halmazelméleti eszközök nélkül. Itt K. Gödel tétele játszik filozófiai szempontból is lényeges szerepet, amelyet így fogalmazhatunk meg: Bárhogy is adunk meg egy ellentmondásmentes és elég kifejezőképes axiómarendszert, abban mindig megfogalmazható olyan állítás, amely az axiómarendszeren belül nem dönthető el, hogy igaz-e vagy hamis. Ez azt jelenti tehát, hogy az ilyen állítás független az axiómarendszeről. Tehát egy ilyen állítást vagy ellenkezőjét új axiómaként az előbbi axiómarendszerhez csatolva egy bővebb axiómarendszert kapunk. Az előbbieket szerint ebben az új axiómarendszerben is megfogalmazható eldönthetetlen állítás. A Church azt is bebizonyította, hogy az előbbi eljárást akárhányszor folytatva sem juthatunk olyan axiómarendszerhez, amelyikben ne lehetne megfogalmazni eldönthetetlen problémát. Ezek a tételek — bármennyire is igyekszik az agnoszticizmus a maga javára fölhasználni őket — a dialektikus materializmusnak a megismerés szakadatlan folyamatáról és fejlődéséről szóló állítását igazolják.

Igaz, hogy a halmazelmélet és a matematikai logika több olyan problémát vetett fel, amelyekre ma még nem tudunk választ adni, de „a matematika az önmagával szembeni igényesség — ha szabad így mondani: az önkritika — terén is más tudományokat messze meghaladó magaslatra jutott el, amennyiben saját eszközeivel tárja fel saját eszközeinek korlátait”. (222. oldal)

Mindezek alapján láthatjuk, hogy a halmazelmélet és matematikai logika olyan ismeretekhez juttatta az emberiséget, amelyek át fogják hatni egész ismeretrendszerünket. Ezekkel a kérdésekkel megismerkedni már ma szükséges a matematikát tanító pedagógusoknak. Hasznos ez a könyv abból a szempontból is, hogy a filozófiai és világnézeti kérdé-

seket nem kívülről hozza kapcsolatba a matematikával, hanem a matematikából, a matematika belső szemléletéből, belső struktúrájából jut el szükségképpen filozófiai és világnézeti állásfoglaláshoz.

A könyv csupán középiskolai matematikai anyag ismeretét tételezi fel, szakmailag mégis elég messze vezet, különösen a halmazelmélet és a matematikai logika területén. A tárgyalásmód mindvégig világos, jól érthető és a matematika alapjaival kapcsolatos mély tetteket is közel hozza az olvasóhoz.

Dr. Szendrei János

*Koroknay István: AUSZTRÁLIA ÉS
ÓCEÁNIA*

Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp. 1967

Képes Földrajz címmel új könyvsorozat kiadását kezdte meg a Móra Ferenc Kiadó. A tíz kötetre tervezett sorozat elsőnek megjelent kötetét örömmel üdvözölhetjük, mert az élvezetes, olvasmányos stílusban megírt és közel 200 — szakértő kézzel válogatott — képpel illusztrált munkát nagy haszonnal forgathatják tanulók és földrajz tanárok egyaránt. A gazdag képanyag, a könnyen érthető, érdeklődést felkeltő leírás jól felhasználható a tanítási órákon (7. osztály) és a földrajzi szakkörök keretében.

A 7. osztály óraterve mindössze 3 órát fordít az „Ausztrália és Océánia” c. téma feldolgozására. Ez még a legkisebb kontinens esetében sem sok. A feladatunk tehát az, hogy a megszabott mennyiségű ismeretanyagot életményszerűen tárjuk a tanulók elé, étellel töltjük meg az egyébként száraz felsorolást, az adatokat, életközelségbe hozzuk a tanulók számára furcsa kuriózumokat. Ebben a munkában nyújthat segítséget ez a könyv. — Nézzünk néhány példát erre!

„Ausztrália a Föld legkisebb kontinense. Területe 7,7 millió km².” — írja a tankönyv. Könyvünk 6. oldalán Ausztrália Európára fektetett térképét látjuk szemléltethető nagyságban. (Még jobb, ha epizkóppal kivetítjük!) A két azonos léptékű térkép minden adatnál szemléletesebben mutatja a kontinens méreteit. A térkép címe is figyelmet felkeltő: „Ilyen nagy — vagy, ha úgy tetszik, ilyen kicsi — Ausztrália.”

Ausztrália természetes növényzetét, sajátos állatvilágát szívesen tanítja minden földrajz tanár. A tankönyvi felsorolás azonban önmagában nem kelti (és nem is keltheti) fel a tanulók érdeklődését. De ha az eukaliptuszt, a palackfát, a kengurut (erszényében a kicsinyével), a kacsacsőrű emlőst, a dínót képeken is bemutatjuk, nemcsak az érdeklődést keltjük fel, hanem maradandóbb és teljesebb

az ismeret. — Természetesen különböző helyekről ezek a képek összegyűjthetők, itt viszont együtt van a teljes képanyag.

Szemléletesek a mellékelt térképvázlatok is. A kontinens csapadéktérképe például többet mond a tankönyvi térképvázlatnál, mert a csapadék évi mennyisége mellett feltünteti „a csapadék zömét hozó szél irányát”, a szélrendszer nevét, és azt is, hogy melyik évszakban szállít csapadékot.

Az ausztrál mezőgazdaságot a képek sora mutatja be, kiemelve a kontinens jellegét adó termékeket, állatállományt („Az ausztrál gyapjú történetéből”, „A marhatenyésztők országa,„). A tankönyvi cím így summázza a kontinens iparát: „Függetlenné vált ipara gyorsan fejlődik.” Ezt 8 képpel tehetjük szemléletessé.

A városok életét, történetét külön fejezetek mutatják be: „A vetélkedés szülőtte: Canberra”, Sydney, Melbourne, „Perth: a kontinens hátsó kapuja”. Sydneyről — egyebek között — így ír a szerző: „Sydneyről útikalauzok, híradások azt szokták mondani, hogy a világ egyik legszebb kikötővárosa. Ez igaz is, de azt is hozzátehetjük, hogy a világ egyik legjobb és legnagyobb kikötője. A Port Jackson, ez az 54 km²-es öböl, vagy ha úgy tetszik, kikötőmedence, amelynek déli és északi partján települt a város, ágas-bogas öbleivel, szigeteivel olyan hallatlanul tagolt partvidékű, hogy akár hajók százait tudja befogadni. Az öböl partvonala 244 km.” — Sydneyben „tél- len hűvös van, de nincs hideg, a nyári meleget északkeleti szelek enyhítik. Napsütéses város: évente 2465 napos órája van. Kellemségét fokozza, hogy sok a parkja. Sőt azt is mondhatjuk, Sydney parkba települt. A Cityben is vannak parkok, de a lakónegyedekül szolgáló tágas külvárosok érintetlen ősparkokba, erdőkbe épültek.”

Az őslakók életét, egykori művészetét külön fejezet mutatja be. (Sajnos a képek zöme csak mint kuriózumot, mint „kőkori ember”-t mutatja a kontinens belsejébe szorított őslakókat.)

Oceánia — „az ezer sziget birodalmá”-nak bemutatása valamivel szegényesebb, de így is jól felhasználható a tankönyv szövegének szemléletessé tételéhez. Például a tankönyv tömbszelvényen mutatja be a korallsziget kialakulását. Itt a jellegzetes atoll légi fényképét találjuk. A bemutatáshoz kivetítjük a légi felvételt, a magyarázathoz felhasználjuk a tömbszelvényt. A tanulóknak kialakult kép (fogalom) így teljesebb, valóságosabb lesz, mintha csak szavakkal próbálnánk lefesteni a korallsziget vagy atoll képét.

A könyv értékét — a szemléltetés szempontjából — némileg csökkenti az, hogy a képek nagy része nem színes, és olykor a nyomdatechnikai kivitelezés sem a legsikerül-

tebb. Jól használható viszont a két hegy- és vízrajzi térkép (a mérsékelt névanyag sem zavarja a tanulókat) és a mellékelt statisztikai adatok gyűjteménye.

Ha tanításaink eredményesen felhasználjuk, az osztály érdeklődését felkeltjük a könyv segítségével, és a tanulók kezébe adjuk akár úgy, hogy önállóan elolvassák, akár szakköri munka keretében beszámoljanak az olvasottakról, a földrajzoktatás nyer vele, mert az osztály, a szakkör, vagy csak néhány tanuló közelebbről pillant meg egy tőlünk annyira mesze fekvő kontinenst, Ausztráliát.

Pósa Lajos

főiskolai adjunktus, metodikus

Előd Istvánné:

SZÁMOLJUNK EGYÜTT!

Segédkönyv a szülők számára

(Tankönyvkiadó, Bp., 1967., 364 oldal, 301 ábra, 19,— Ft.)

A könyv az általános iskolák 5. és 6. osztályában jelenleg használatban levő számtanmértan tankönyvre épül, fejezetenként követi az anyagot. Főleg a gyakorlások, a feladatok megoldásait, valamint a tankönyvből található kérdésekre a helyes válaszokat tartalmazza. Ebből következik, hogy a segédkönyv csak a tankönyvvel együtt használható. A szülő e könyv alapján gyermeke otthoni munkáját szakszerűen tudja ellenőrizni — ha szükséges — segíteni. Széleskörű szülői igény-kielégítést szolgálja a kiadvány megjelenése, jóllehet veszélyt is rejt magában azzal, hogy a gyermek kezébe kerülhet.

A szülők többsége régebben tanult matematikát, s azóta a matematikaoktatás sokat fejlődött. Ezt a változást igyekszik megmutatni a könyv azzal, hogy a legtöbb fejezetnél felhívja a figyelmet a legfontosabb tudnivalókra, a nehézségekre és a leggyakrabban előforduló hibákra. Sok példa található a könyvben a feladatok logikus megoldására. Ebből láthatja a szülő, hogyan követel a tanár az iskolában. Az otthoni eredményes szülői foglalkozás teljes menetrendjét tartalmazza a könyv, sok jó tanáccsal arra vonatkozóan, hogyan érhetjük el a gyermeknél a biztos tudást és annak alkalmazását. Az összetettebb feladatokat teljes kidolgozásban, az egyes lépések indoklásával kapjuk. Ugyancsak a feladatnak más lehetséges megoldása is szerepel. Az előzetes becslésre, a végzett munka következetes ellenőrzésére részletes útbaigazítást ad. Kiemelem a következtetési feladatok gondos megoldásait. Igen szemléletes értelmező ábrákat, világos megoldási terveket találunk

itt. A számítások a gyakorlati élet követelte pontossággal készültek. Igen jól sikerült a mértani rész feldolgozása a sok tetszetős ábrával és a teljes megoldásokkal.

A könyv segítségével végzett otthoni foglalkozás a szülők önképzését is szolgálja, hiszen a korszerű számítan-mértan ismeretek ma már az élet valamennyi területén szükségesek. Hasznos a kiadvány a felnőttek nevelésében, a napközi otthonokban, valamint a kezdő tanárok felkészülésében is. Várjuk a gondos munkával elkészített kitűnő segédkönyv folytatását.

Süli Dezső
Szeged

JAKAB LÁSZLÓ

Tanári kézikönyv a 8. osztályos kémia tanításához

(Tankönyvkiadó — 1967 —)

Közvetlen előzménye az 1965-ben megjelent 7. osztályos kézikönyv, amelynek Jakab László társszerzője volt. A két könyv szoros kapcsolatban van egymással. Úgy tekinthetők, mint az általános iskolai kémiatanítás kézikönyvének első és második része.

Érdeklődéssel és bizalommal vártuk. Felépítésére, tartalmára vonatkozóan a 7. osztályos példa és utalás alapján voltak elképzeléseink.

Azt hiszem, várakozásában senkit sem ért csalódás. Már a kezdet az oktatás és nevelés olyan fontos problémáihoz, mint a tanulók tudatosságának és aktivizálásának fejlesztéséhez és a logikus gondolkodás módszeréhez nyújt jól felhasználható segítséget. Ez a téma egyik része az első fejezetnek, amely „A kémia tanításának általános szempontjai”-t foglalja magában. Sorra kerülnek itt még: „A koncentráció”, „A kémiai oktatómunka szervezési formái”, „A kémiai szakkörök”, „A tanár felkészülése”-nek problémái és „A kémiatanítás tárgyi szükségletei”. Ezek a kérdések nem újak a kémiát tanító nevelők számára. Mégsem felesleges, inkább nagyon hasznos, hogy egy viszonylag kis terjedelmű könyvben állandóan „kéznél van” az átgondolt, rendszeres feldolgozások.

A könyv legnagyobb részét, a 229 oldalból 197 oldalt, „A 8. osztály anyagának módszeres feldolgozása” foglalja magában. Felépítésében követi a tankönyv rendszerét. Valamennyi tárgykör bevezetésénél jól határozza meg annak didaktikai, nevelési feladatait és részletesen tárja elénk, hogy a feldolgozás során mely ismeretek elsajátításának elérésére törekedjünk. Tartalmazza a könyv a 66 nyolcadik osztályos kémiaóra feldolgozását. Nem egyszerűen óravázlatok ezek, hanem annál sokkal többet jelentenek. Változatos számonkérési

módok, alapos, sok konkrétummal alátámasztott fogalomalkotások és széles körű alkalmazási lehetőségek sorakoznak fel egy-egy óra témáján belül. A kötelező kísérletek körét helyes gyakorlati érzékkel bővíti ki és az eddig felsorolt anyagot 65 teljesen kidolgozott táblai vázlat egészíti ki.

A könyv jól felkészült, nagy gyakorlattal rendelkező, lelkesen dolgozó kartárs kitűnő munkája, amelyet minden kémiát tanító nevelő haszonnal forgathat. A kezdőket átsegíti az indulás nehézségein. Saját jó módszereik igazolása mellett sok új ötletet találhatnak benne a nagyobb gyakorlattal rendelkezők. Jól hasznosítható a tanárképzés munkájában is.

Mosonyi Kálmánné

Nevelőmunka az általános iskola 1—4. és 5—8. osztályaiban

Az Országos Pedagógiai Intézet pedagógiai tanszéke újabb értékes munkával segíti az általános iskolában dolgozó tanítók és tanárok munkáját.

A szocialista társadalom igényli a tervszerű nevelőmunkát, a korszerű iskolának pedig nélkülözhetetlen vonása.

A Művelődésügyi Minisztérium kiadta és bevezette a Nevelési tervet, ami célszerű, világos szerkezetével, tartalmával segíti a nevelők munkáját. A Nevelési tervvel való ismerkedés időszaka lezárult, tudatos, eredményes használata már megkövetelhető. Ehhez azonban szükséges a gyakorlati munka módszertani kulturáltságának színvonalát emelni. E két kötetes, igényes, nagyon használható mű ehhez nyújt segítséget. Emeli a tanítók, tanárok pedagógiai-pszichológiai műveltségét, elmélyíti a 6—10, 11—14 éves tanulókra vonatkozó tudásukat, megismerteti őket a gyermekpszichológia legfontosabb eredményeivel.

Mindkét kötet azonos szerkezetű.

Az I. részben a 6—10, 11—14 éves gyermekek megismerésének és nevelésének pszichológiai alapjairól beszélnek a szerzők;

a II. rész a nevelési folyamat megszervezésének módszerét ismerteti, míg a III. „Tervszerűség a nevelésben” problémakörével foglalkozik.

Mindegyik rész a jelzett téma sok-sok kérdésével foglalkozik színvonalasan, elméleti vonatkozásban, de átszőve a gyakorlati példákkal. A nevelőmunka szinte minden fontos kérdését kifejti, hasznos útbaigazítást ad a pedagógusoknak e nagyon fontos munkában. A napi munkában nélkülözhetetlen.

A Nevelőmunka az általános iskola 1—4. osztályában c. első kötetet dr. Majzik Lászlóné és Szabadkai Simonné szerkesztette. A kötet dr. Jáki László, Kiss Gyula, dr. Majzik Lászlóné, dr. Mészáros István, D. Nagy Gáborné,

Pataki Ferenc, dr. Putnoki Jenő, dr. Sárdi Lajos, Szabadkai Simonné, Szabó Ferenc és Tóth László munkája.

A 2. kötet: Nevelőmunka az általános iskola 5—8. osztályaiban Hunyadi Györgyné, Pataki Ferenc és Tóth László szerkesztette. Írói: dr. Berkóczi Ilona, Gaál Gyula, Hunyadi Györgyné, dr. Jáki László, M. Jászai Ilona, Kiss Gyula, dr. Majzik Lászlóné, dr. Mészáros István, Pataki Ferenc, Szabó Ferenc és Tóth László.

Mindkét kötethez az előszót dr. Szarka József, az Országos Pedagógiai Intézet főigazgatója írta.

A munka a Tankönyvkiadó kiadásában, Budapesten 1967-ben jelent meg.

Gaál Géza

МОСТ ДРУЖБЫ А BARÁTSÁG HÍDJA

Orosz nyelvi segédkönyv a magyarországi orosz nyelvtanárok számára. Írta és összeállította: A. Abramovics, Dr. Banó István, A. V. Frolkina, T. D. Sahova.

A Tankönyvkiadó gondozásában ezévből megjelent nyelvkönyv általános és középiskolai orosz nyelvtanáraink szakmai továbbképzéséhez kíván segítséget adni.

A könyv 14 fejezetből áll. Minden fejezet egy lexikai témakört ölel fel. A témakörök több témát tartalmaznak. Ennek megfelelően az egyes fejezetek több szövegből és dialógusból állnak. A lexikai anyag mellett grammatikai témák is találhatók. Tudományos alaposan összeállított, fokozatosságot tükröző lexikai-grammatikai gyakorlatok, gondolkodtató feladatok, valamint lexikailag bonyolultabb kiegészítő szövegek teszik teljessé az egyes fejezeteket.

A tananyag feldolgozását, megértését és elsajátítását könnyítik meg a nagyon szemléletes nyelvtani táblázatok, a feladatok elvégzéséhez adott utasítások, valamint a könyv végén található helyes megoldások.

A lexikai és grammatikai anyag között kiűnő az összhang. A nyelvtani témák kiválasztását egyrészt a lexikai témák határozták

meg, másrészt az a tény: mely nyelvtani jelenségek alkalmazása okoz legtöbb nehézséget a magyar anyanyelvűek számára.

Igen szerencsés a nyelvtani jelenségek folyamatos előfordulása. A sok gyakorlást igénylő nyelvtani témák több fejezetben szerepelnek, biztosítva ezáltal az elsajátított ismeretek állandó ismétlését. Az utolsó fejezet a grammatikai témák összefoglaló ismétlését szolgálja.

A könyv alapvető feladata — amint ezt a szerzők is hangsúlyozzák — a beszédképesség fejlesztése. E feladat sikeres teljesítését biztosítják a mindennapi élet szinte valamennyi területét érintő és átfogó, változatos és igazán szükséges szókinccset mozgósító lexikai témák, valamint a tapasztalati tényekre alapuló, nagy körültekintéssel összeválogatott nyelvtani témák.

A szövegek változatosak és életszerűek: írók és újságírók műveit adaptálták a szerzők.

A könyv értékét emeli és egyben hasznosságát biztosítja, hogy a szerzők jól ismerik a magyarországi orosz nyelvoktatás helyzetét, áttekintésük van nyelvtanáraink felkészültségéről és problémáiról, mivel a közel egyévtizede folyó nyári nyelvtanfolyamokon néhányszor ők maguk is tevékenyen közreműködtek mint meghívott szemináriumvezető tanárok. Így könyvük több éves tapasztalatra épül, az egyes részletek többoldalú és többszöri kipróbálás, csiszolás, módosítás után álltak össze, nyerték el a jelenlegi könyvformát.

A könyv sokrétűségét, kifejezési formáinak gazdagságát, nyelvi hitelességét a szovjet szerzők személye garantálja. A szerzői kollektíva tagja között van középiskolai nyelvtanár, idegen anyanyelvűek nyelvi problémáit jól ismerő egyetemi oktató, és az orosz stilisztika elismert művelője.

A könyv tanulmányozásának fontosságát különösebben nem kell hangsúlyozni, ajánlására csupán annyit: nem hiányozhat egyetlen orosz nyelvtanár kézikönyvtárából sem.

(Tankönyvkiadó, Budapest, 1967)

Héjjas Endre
főiskolai adjunktus